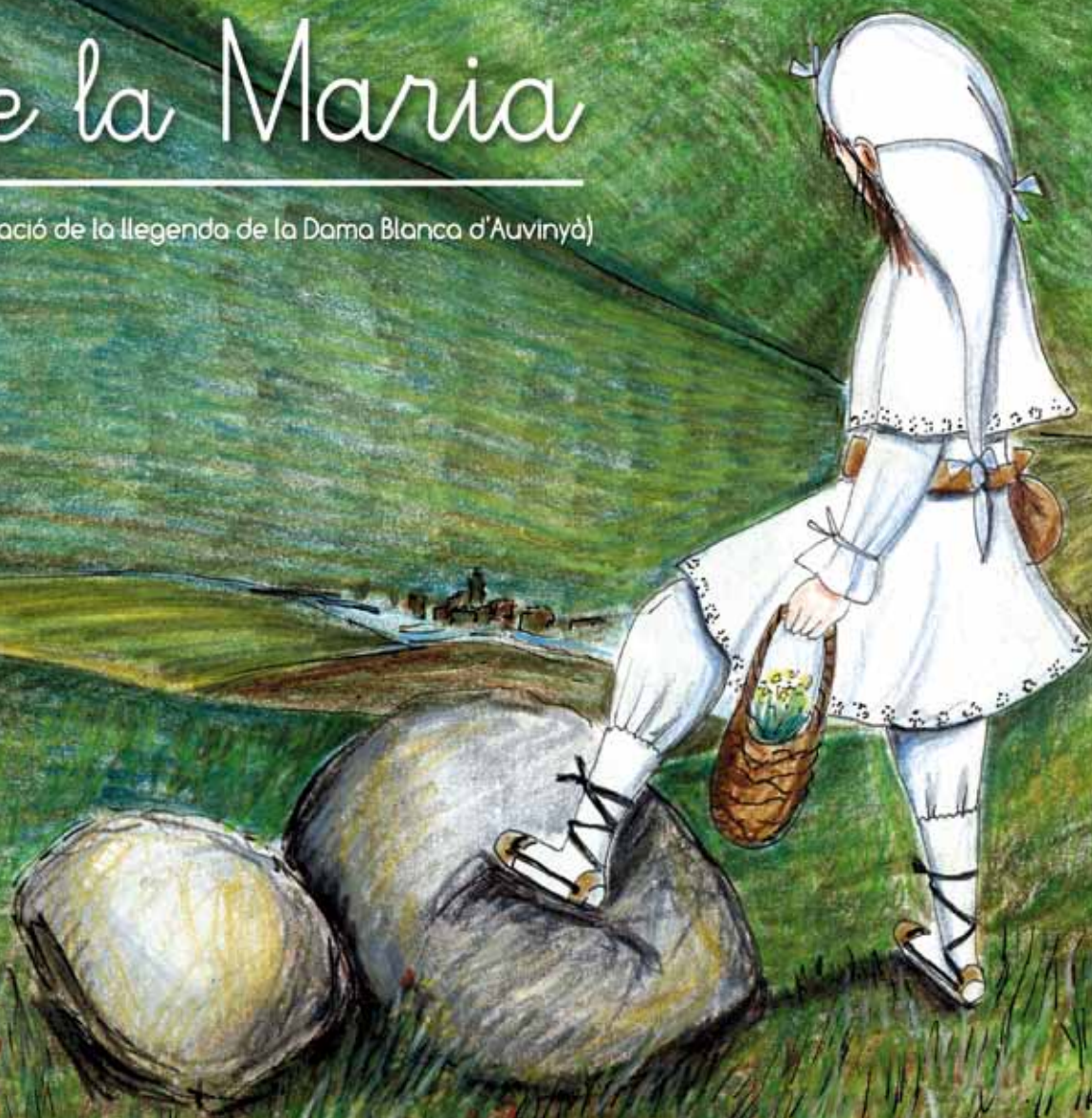

El tresor de la Maria

(Adaptació de la llegenda de la Dama Blanca d'Auvinyà)

■ Els canvis arriben quan hi ha voluntat que succeeixin.

Revisar en la pròpia cultura i l'organització de la nostra societat allò que provoca desigualtats és necessari per replantejar-nos un escenari diferent. I iniciar aquest treball com més aviat millor és oferir possibilitats de reformar un sistema que de manera encoberta acaba legitimant formes de fer desiguals entre nois i noies.

La Constitució del Principat d'Andorra proclama que els poders públics han de crear les condicions perquè la igualtat sigui real i efectiva. En aquesta línia, el Ministeri d'Afers Socials, Justícia i Interior i el Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior han col·laborat per presentar una eina que remogui consciències i faci replantejar als més petits certes actituds que ens impedeixen aconseguir aquesta igualtat.

Perquè les nostres llegendes, en definitiva la nostra història, ens transformin per aconseguir un futur millor per a la nostra infància i una ciutadania més compromesa.

Àrea de Polítiques d'Igualtat

El tresor de la Maria

(Adaptació de la llegenda de la Dama Blanca d'Auvinyà)

■ **Edita:**

Ministeri d'Afers Socials, Justícia i Interior amb la col·laboració
del Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior

Il·lustracions:

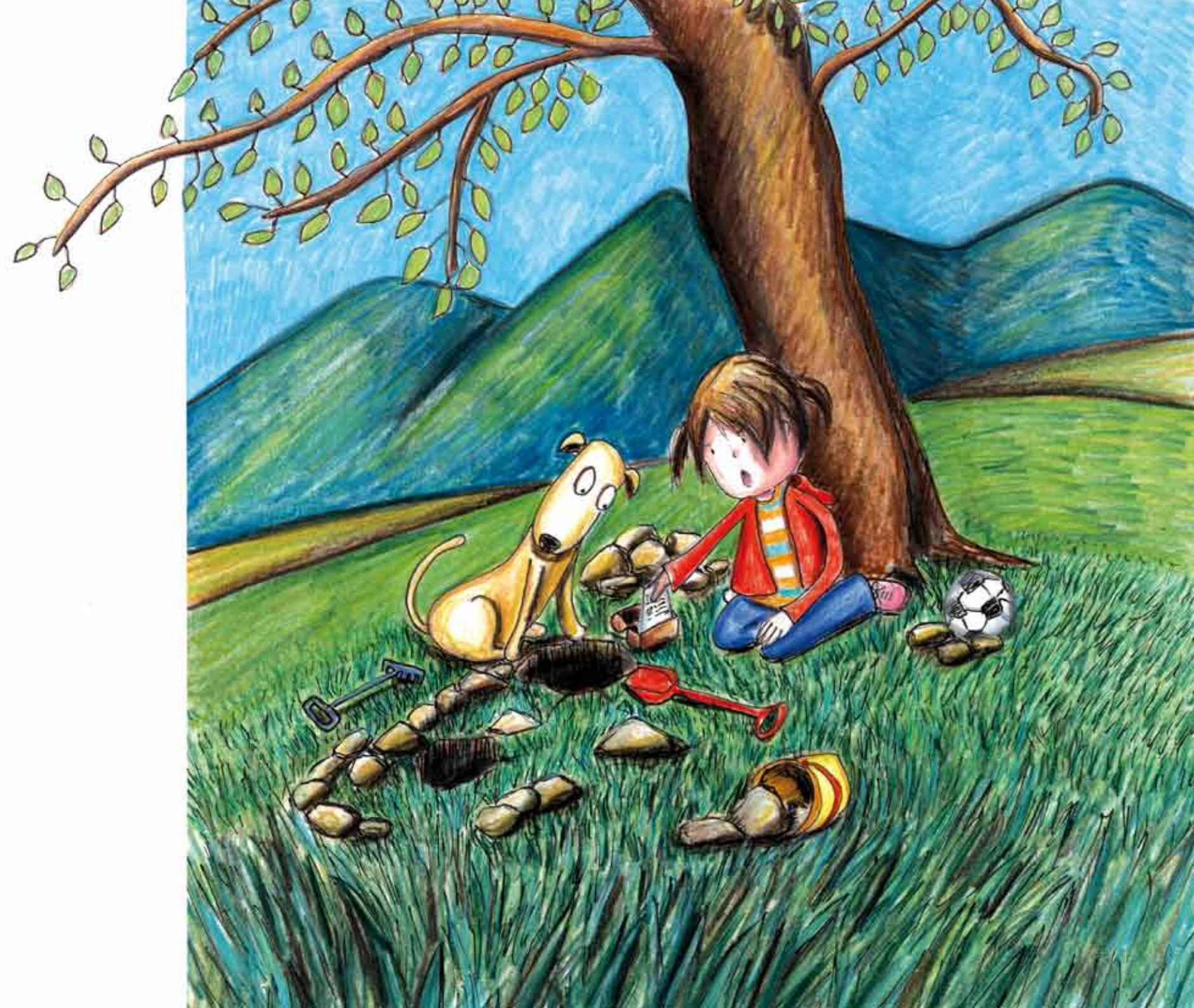
Cecília Santañes Molina

Impressió:

Gràfiques Andorranes

D.L.: AND. 183 - 2018

El que més li agrada a la Maria és jugar a futbol i córrer per la muntanya buscant tresors que facin volar la seva imaginació. Un bon dia la seva recerca va tenir recompensa i va trobar un manuscrit amagat.

Va tornar a casa corrents, va obrir la porta emocionada i va cridar la seva família: "Mireu què he trobat... he descobert un tresor!"

La família, encuriosida, va deixar les tasques que estava fent i va decidir asseure's a llegir el manuscrit: "Temps era temps la família de la Blanca vigilava les Valls d'Andorra de molestes intrusions. Amb els anys, la Blanca va quedar sola per fer-se'n càrrec.

Era independent, forta i molt valenta i sempre va mostrar actituds per ocupar-se d'aquesta vigilància. Els homes i les dones de la seva família li van ensenyar totes les tècniques que necessitava saber, màgiques i no màgiques, per cuidar de la seva terra.

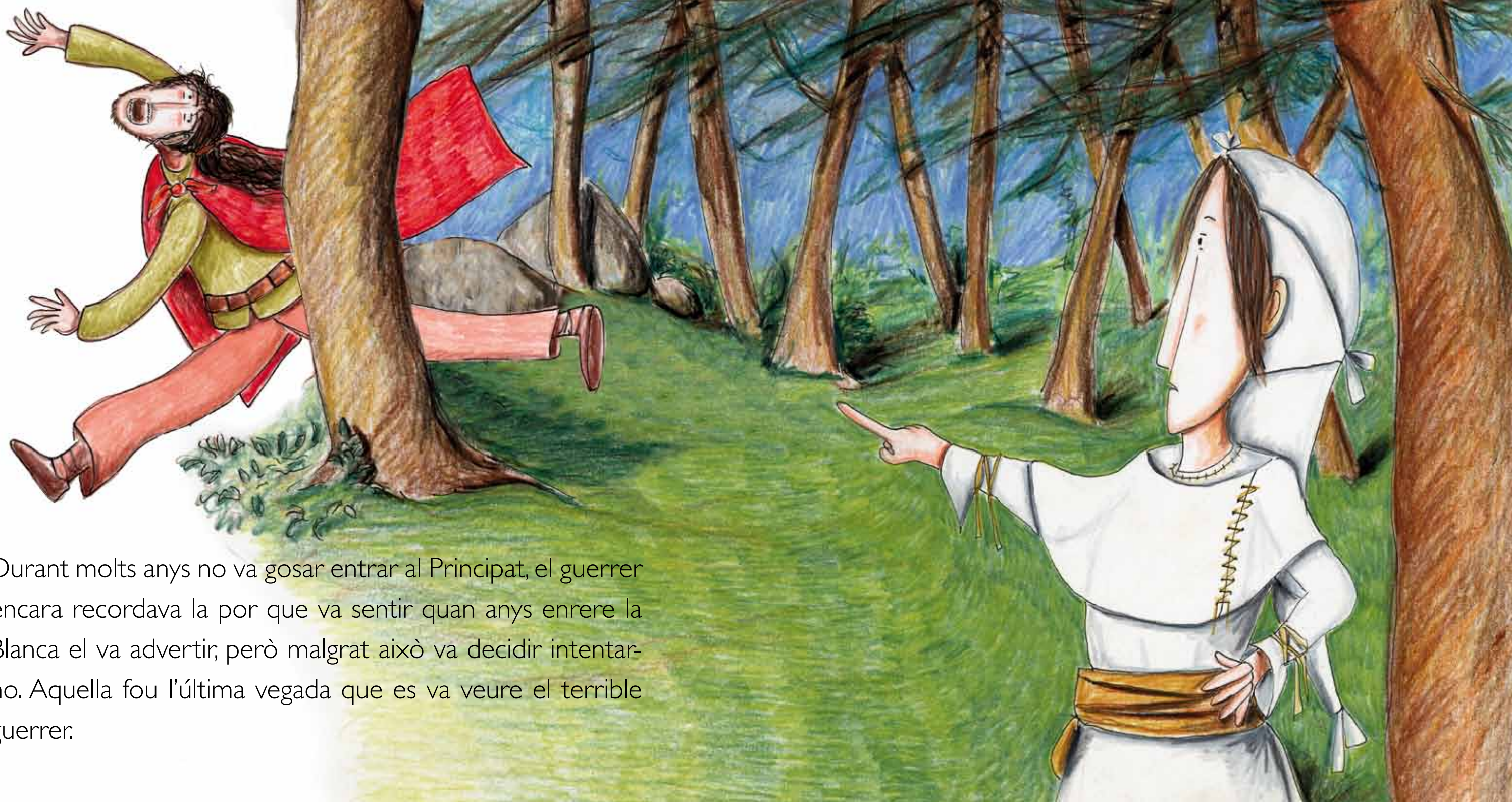

La Blanca feia temps que vigilava un cap guerrer molt poderós que dominava les terres veïnes i feia incursions a les Valls d'Andorra per cobrar tributs i molestar la població.

Ella tenia molt clar que això no podia tornar a passar i un bon dia, sense que el guerrer s'ho esperés, el va aturar quan ell i la seva colla marxaven amb el botí. La imponent presència de la Blanca va atemorir-los.

Va advertir a aquell guerrer empipador que no s'atrevisís mai més a pujar al seu país i molestar la seva gent, i que si gosava tornar-ho a fer, que s'atingués a les conseqüències.

Durant molts anys no va gosar entrar al Principat, el guerrer encara recordava la por que va sentir quan anys enrere la Blanca el va advertir, però malgrat això va decidir intentar-ho. Aquella fou l'última vegada que es va veure el terrible guerrer.

Coincidint amb la desaparició del guerrer, un llop molt ferotge aparegué a les muntanyes per destruir i menjar-se tot allò que es trobava.

Quan el síndic se'n va
assabentar, va buscar les
guerreres més valentes i
els guerrers més forts del
país per caçar-lo.
Malgrat tenir moltíssima
por, el síndic va
encapçalar la tropa.

Amagat entre uns arbustos, va sortir el llop més gros que havien vist mai. Volien caçar-lo, no volien fer-li mal, però va ser impossible, calia protegir-se. La força de les guerreres i la tenacitat de la resta de la colla van permetre acorralar el llop perquè el síndic acabés amb ell.

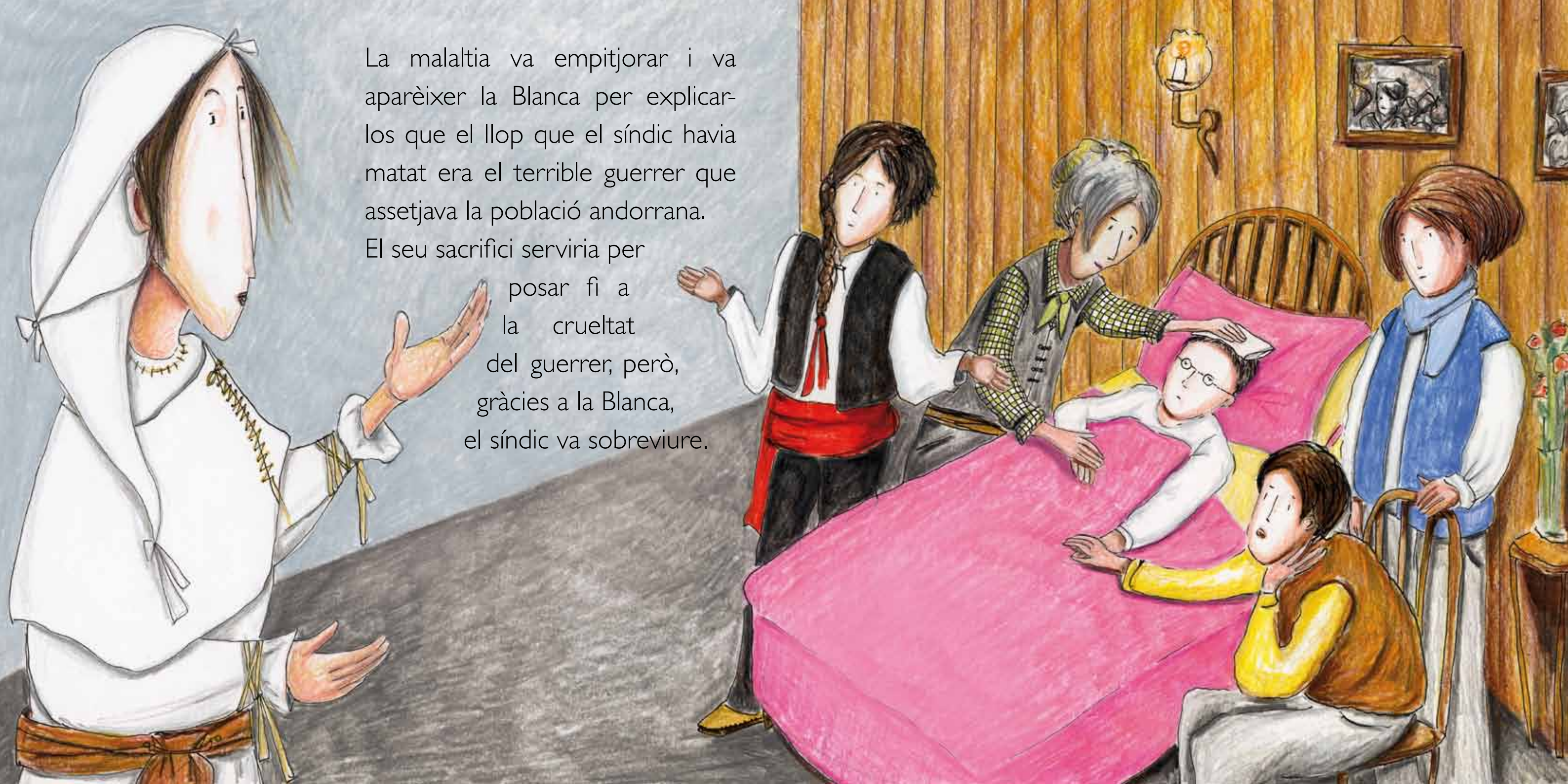

Als pocs dies, el síndic va començar a trobar-se malament. La seva metgessa de tota la vida no sabia què li passava.

A les nits, el síndic tenia terribles malsons recordant el llop que havia matat, com si l'ànima d'aquest llop l'hagués posseït.

La malaltia va empitjorar i va
aparèixer la Blanca per explicar-
los que el llop que el síndic havia
matat era el terrible guerrer que
assetjava la població andorrana.
El seu sacrifici serviria per
posar fi a
la crueltat
del guerrer, però,
gràcies a la Blanca,
el síndic va sobreviure.

La Maria estava emocionada i va començar a jugar a ser la Blanca fent-se la seva pròpia bandera andorrana. La mare la va cridar per captar la seva atenció: “Maria, mira com acaba la llegenda: El poble es reuní per festejar que la Blanca i el síndic havien alliberat el poble andorrà del terrible guerrer i la Blanca els va prometre que, per sempre més, continuaria vetllant per les llibertats d’Andorra.”

DESCONSTRUÏM ESTEREOTIPS DE GÈNERE

Aconseguir que en els centres educatius es comparteixin espais de llibertat i igualtat de gènere i que es treballin aquests valors bàsics, per crear una ciutadania més responsable, és part del projecte que integra la guia que us presentem.

Amb aquesta guia volem oferir-vos una eina per establir espais de reflexió amb l'alumnat de primera ensenyança per treballar els prejudicis i els estereotips de gènere amb una actitud crítica davant les desigualtats que aquests estereotips generen entre nenes i nens. Entendre els conceptes de diferència i desigualtat i com aquest últim concepte genera discriminacions injustes entre ambdós sexes. El sistema sexe-gènere és un dels sistemes de creences més influents relatius a la identitat i a les relacions de totes les persones i s'adquireix a la primera infància. És una gran porta d'entrada a les preguntes "qui soc", "què m'agrada", "què vull", "què s'espera de mi".

Concretament, la guia pretén recuperar una llegenda molt propera geogràficament i mostrar uns rols masculins i femenins poc comuns en la majoria de contes infantils per tal de trencar amb les imposicions tradicionals d'aquests contes i obrir el debat i la reflexió a les aules perquè l'alumnat compregui que no ha d'imposar limitacions per raó de gènere.

Afavorir la desconstrucció de representacions mentals desiguals d'homes i dones entre l'alumnat, mitjançant la introducció de les característiques bàsiques dels estereotips de gènere. Impulsar diversos models de gènere entre els infants, agafant com a exemple protagonistes del conte del Tresor de la Maria i afavorir així les actituds respectuoses cap a la diversitat de maneres de ser nen, nena, home o dona. Potenciar el valor de la igualtat de gènere entre els nens i les nenes, a través del qüestionament de la desigualtat dels estereotips de gènere tradicionals mitjançant la narració del conte.

GLOSSARI PER AL PROFESSORAT

A continuació, et proposem uns quants conceptes clau perquè puguis treballar millor aquesta guia.

Sexe:

Característiques físiques, biològiques, anatòmiques i fisiològiques dels éssers humans que els defineixen biològicament com a mascles o femelles. Aquestes diferències són universals i inamovibles.

Gènere:

Construcció sociocultural que defineix les diferents característiques emocionals, afectives, intel·lectuals i els comportaments que cada societat assigna com a propis i naturals a dones i homes en funció del seu sexe. Tradicionalment, les dones s'han associat a conceptes com sensibilitat, passivitat, paciència o família. D'altra banda, els homes s'han associat a conceptes com valentia, acció, agressivitat o espai productiu. El gènere s'aprèn i pot ser educat, modificat, i varia segons la cultura. Aquest aprenentatge s'assimila en el procés de socialització de gènere, que marca la diferència respecte de com ser, com sentir i com actuar d'homes i dones des del naixement, i estableix allò que associem a la masculinitat i a la feminitat.

Estereotips de gènere:

Els estereotips són un conjunt de creences o idees preconcebudes molt simplificades i amb pocs detalls sobre un grup determinat de persones que són generalitzats a la totalitat dels membres del grup. Els estereotips de gènere són creences consensuades socialment i idees simplificades sobre les característiques i els atributs associats a cada sexe. Aquestes característiques són històriques, culturals, modificables i es van transformant amb el temps. Influeixen tant en la forma com expressem o reprimim les nostres emocions com en aspectes tan diversos com la nostra manera de vestir, d'escollir una professió, escollir una parella o fer esport.

Igualtat de gènere:

Concepte que defensa que tots els éssers humans són lliures de desenvolupar les seves habilitats personals i prendre decisions sense limitacions per raons de gènere, i que els diferents comportaments, aspiracions i necessitats de dones i homes són igualment considerats, valorats i afavorits.

Activitats que podeu dur a terme a l'aula després de llegir-los el conte "El tresor de la Maria"

1

Busquem els atributs que ens caracteritzen, trenquem-los

Es divideix l'aula en dos grups, un format per nois i l'altre per noies. A través del joc de mímica, cada equip haurà d'endevinar alguns dels atributs i conductes proposades. Alguns exemples són:

força / plorar / sexy / dolçor / esportista / tendresa / valentia / amor / aventura / bellesa / delicadesa / poder / cuidar els malalts / endreçar / arriscar / por / manar.

Cada encert d'un dels membres del grup puntuarà pel seu equip, el de nois o el de noies. Durant la descripció de l'atribut o la conducta, cada grup haurà de definir d'entrada, amb mímica, si creu que són atributs de noies o de nois.

Un cop finalitzat el concurs, recuperem els personatges de la Dama Blanca i el síndic i preguntem a l'alumnat a quin dels personatges corresponen els atributs que han treballat al joc i si coincideixen amb l'escenificació que l'alumnat n'ha fet prèviament. Després, s'obrirà un debat sobre per què ells i elles ho han escenificat de la manera que ho han fet, perquè han considerat que els atributs descrits eren característiques pròpies de nois o de noies. L'objectiu és aconseguir que reflexionin sobre la possibilitat que els atributs i les conductes esmentats estiguin condicionats pel nostre sexe (masculí o femení) i que, la majoria de vegades, la socialització ens condiciona i reparteix els atributs de manera desigual entre nois i noies.

Nota per al professorat

Preguntes que podeu utilitzar durant el debat: Com són les noies? I els nois? Els nois poden tenir por? I les noies? Qui és més valent, els nois o les noies? Què us semblen els personatges, es corresponen amb el que estem acostumats/ades?

Un truc molt senzill a priori és que parlem de persones, no de nois i noies. De com qualsevol atribut o conducta pot correspondre a persones diferents, perquè tot i que pot coincidir que tinguem una nena dolça, tendra i amb molta predisposició a cuidar els altres, no tanquem la possibilitat que també hi hagi nois amb aquestes característiques.

2 Com repartim les tasques domèstiques?

Dones i homes es reparteixen sovint les tasques domèstiques amb criteris de gènere molt estereotipats, fet que ha suposat la creença que hi ha feines més adients per a les dones i d'altres més adequades per als homes. L'activitat pretén introduir el concepte de corresponsabilitat domèstica i trencar amb els estereotips de gènere que influeixen en el repartiment de les tasques de la llar.

a. S'explica a l'alumnat que es començarà un concurs de joc de rol de tasques domèstiques i se li passa la nota següent: "Heu de representar una família fent tasques domèstiques a la llar, penseu les que vulgueu." Seguidament, se'ls deixa uns minuts per pensar l'escena. Es formen dos grups mixtos de 4 persones i la resta de la classe farà

de jurat per decidir quin grup ho ha fet millor. Un cop finalitzada la representació, el jurat votarà el millor equip amb aplaudiments.

b. Tot seguit mostrarem a l'alumnat la il·lustració del conte en què surt la família i la presentarem com una família corresponsable. Obrirem el debat amb el grup classe sobre com són els personatges de la il·lustració i els preguntarem la diferència entre la il·lustració i les seves representacions. Podrem afegir-hi preguntes sobre si creuen que seria possible intercanviar els papers, és a dir, si les dones poden penjar un quadre i els homes planxar. Altres preguntes poden ser: Què us sembla aquesta família? Us agradaria viure en una casa així? Qui endreça a casa vostra? Com us repartiu les tasques domèstiques? Podria ser diferent?

Nota per al professorat

- Corresponsabilitat domèstica: acció de compartir la responsabilitat de les tasques i les responsabilitats inherents a l'àmbit domèstic familiar (incloent-hi el repartiment i la realització de tasques de la llar, així com la cura i l'atenció de persones a càrrec, com nens, nenes, persones grans i persones amb diversitat funcional). Els agents corresponsables posseeixen els mateixos drets i deures en el desenvolupament de la responsabilitat domèstica.

- Aquesta activitat vol incidir en la idea que les tasques domèstiques no han d'estar marcades en funció del sexe i que tothom és capaç de fer-les de la mateixa manera.

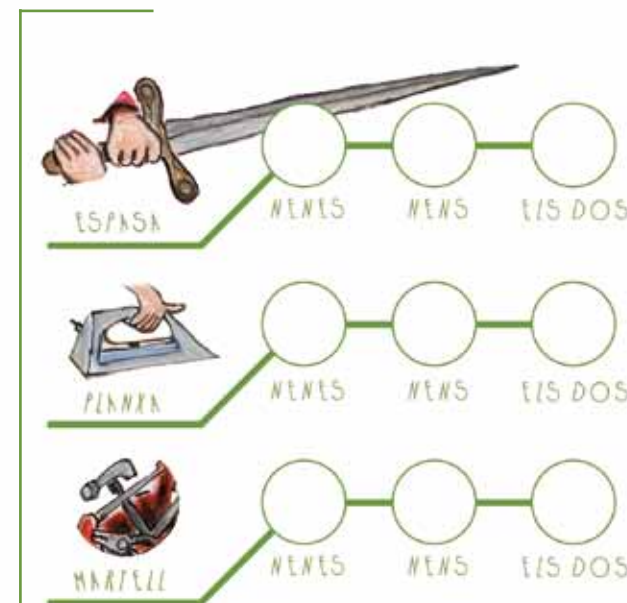
- Hem de tenir present, i reflexionar-hi, la influència que tenen els estereotips en l'establiment i l'exercici de les tasques domèstiques i conscienciar de la capacitat dels homes i les dones per canviar els rols de gènere i implicar-se en feines domèstiques que no han fet mai.

3 A qui corresponen aquests objectes

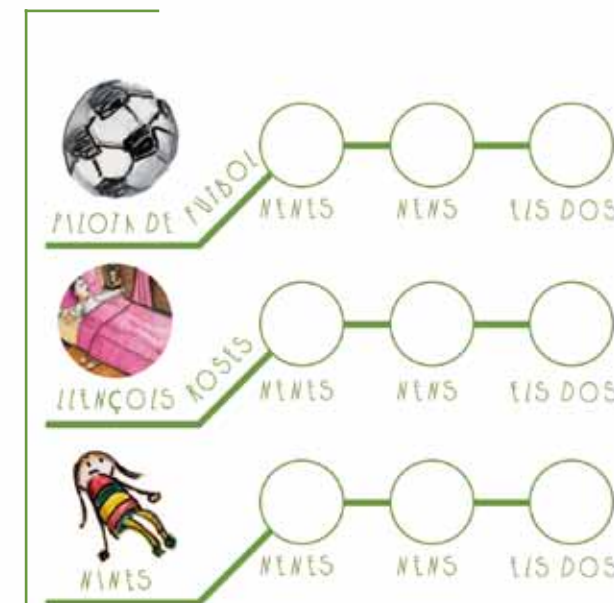
Intentarem tenir els objectes que treballarem físicament o en un dibuix. Es faran sis grups i cadascun tindrà un dels objectes. Aquests objectes aniran passant de grup i deixarem uns minuts perquè l'alumnat reflexioni sobre a qui consideren que corresponen, si a nois o a noies, i per quin motiu. Ho aniran anotant a la graella. Un cop tots els grups hagin tingut els objectes i tinguin la graella completada, s'obrirà un debat per posar en comú el que han decidit. Les preguntes

que podem introduir poden ser: per quin motiu a una noia no li pot agradar el futbol? O, pot ser que a un noi no li agradin les espases? Són alguns exemples que els podeu anar plantejant per generar la reflexió que som persones per sobre del gènere. Poder fer segons quines coses o no fer-les, o que els nostres gustos no haurien de dependre tant de si som un noi o una noia, sinó del que realment sentim o podem arribar a fer o a aprendre.

OBJECTES

OBJECTES

Nota per al professorat

És important evidenciar com n'és d'absurd que els objectes tinguin sexes assignats, i posar en dubte i mostrar que hi ha altres opcions. Cal parlar del que és el sexe i el gènere per tal que l'alumnat identifiqui, sobretot, que el gènere és après i per tant modificable. La concepció que es té dels objectes que treballaran pot ser molt estereotipada i cal desmuntar aquestes creences o obrir el debat al dubte.

Malgrat ser un gran debat obert encara avui dia, si les diferències entre homes i dones tenen a veure amb la biologia humana o amb altres aspectes més culturals i apresos, cal prioritzar el fet que aquestes diferències acaben perjudicant el desenvolupament dels éssers humans i generant injustícies i patiment a les persones, per la qual cosa oferir la possibilitat que cadascú indagui en les seves pròpies possibilitats sense pressions culturals seria un avanç important per disminuir aquest patiment.

El 1967, Katherine Switzer va ser la primera dona que va acabar una marató a Boston, malgrat que no volien que ho fes. Moltes persones pensaven que les dones no podien aconseguir-ho o que, fins i tot, no els interessava aquest tipus d'esport. Ella, però, va demostrar que, malgrat les adversitats, això no era així.

4

Canviem els nostres contes

L'activitat 4 es presenta com una eina per ampliar els coneixements adquirits sobre igualtat i estereotips de gènere a través del recurs del conte i la llegenda infantil. La idea és fer un recull dels contes i llegendes infantils més coneguts i tradicionals per canviar-ne l'estructura: desmuntar-ne

les històries, els personatges i els desenllaços! En petits grups, l'alumnat analitzarà un conte o una llegenda tradicional per, posteriorment, canviar-ne el sentit. Cal descriure cada personatge i la funció que té en la història i plantejar la qüestió següent...

Què passaria si:

- ...canviem els personatges masculins per femenins, i els femenins per masculins?
- ...canviem els colors, els objectes i la personalitat de cada personatge?
- ...canviem el llenguatge que hi apareix?

Govern d'Andorra